

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

3 [i.e. 4] Vtrum liceat cum fidelibus, & heretici de fide praesertim publice
disputare.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

PUNCTUM IV.

Verum liceat cum infidelibus, & hæreticis de fide præsertim publicè disputare.

- 1 Ex quadruplici capite potest esse dubitatio, an sit licita, vel illicita hæc disputatio.
- 2 Quæ ratione ex sine licita, vel illicita sit fieri disputat.
- 3 Ex parte disputantis licita est, si doctus sit, nullaque lege positiva impediat.
- 4 Laicus tamen doctus prohibitus est à lege disputare.
- 5 Intelligitur prohibitio de disputatione formali.
- 6 Neque intelligitur prohibitio in casu necessitatis, vel grauis, & evidentis utilitatis.
- 7 Item intelligitur prohibitio de disputatione assumpta à laico propria autoritate.
- 8 Neque extenditur ad terras, in quibus hæretici cum Catholicis passim permixti sunt.
- 9 Ex parte audientium licita est disputatio, si cum eorum fructu fiat. Et quando hoc contingat.
- 10 Qui modus seruandus sit, ut licita sit disputatio.

Dicitur Thom. à 2. quest. 10. art. 7. & ibi Caietan. Bannes, Aragon. Valent. p. 4. Sanchez lib. 2. cap. 7. Suarez disp. 20. sect. 1. Coninch. disp. 18. dub. 9. affirmant ex quadruplici capite defendendum esse, an licita, vel illicita sit disputatio, primo ex fine, secundo ex conditione disputantis, tertio ex conditione audientium, quarto ex modo. Singula breuiter pertrahimus.

1. Et sine est licita disputatio, si ad defendendam fidem, et utique confutandos assumatur, sic D. Thomas & omnes sapientissimi art. 7. Et contra illicita est, primò, si ad euerendam fidem errorisque seminandum disputatio assumatur. Quæ ratione solent hæretici scripturas, & decisiones Conciliorum in quæstionem vocare contra legem diuinam & factorum canonum: ut sumi potest ex Concilio Chalcedonensi actio. 5. in 2. distinctione fidei, & ex epist. 48. aliis 50. Leonis Papæ ad Marcianum Imperatorem, & ex Gelasio Papa epist. 11. ad Episc. Sardiniæ, quibus fauet Marcianus Imperator in l. nemo. C. de summa Trinitate, vetans neminem vocare in dubium ea, quæ à Concilio generali statuta sunt. Secundo peccat ex parte finis, qui non animo firmo defendendi finem, sed dubio, an debeat illam amplecti, disputationem suscipit, quia, talis animus constituit infidelitatem, ac proinde disputatio illa non est ex fide, & pro fide, sed contra fidem; eaque de causa peccatum est, iuxta Paul. ad Rom. 14. hoc tamen intelligendum est de his, quibus fides est sufficienter propolita, quique obligati sunt firmiter fidei adherere. Nam si alicui fides non esset propolita sufficienter, ipsæque ut veritatem inquireret, fidei mysteria in questionem vocaret, sine dubio talis disputatio licita est; quia est medium ad fidem amplectendam. sic Bannes 2. 2. quest. 10. art. 7. Valent. disp. 1. quest. 10. p. 4. concl. 1. Sanchez libro 2. in Decret. cap. 5. num. 1. Coninch. disp. 18. dub. 9. num. 142. at hæc non est disputatio Catholicæ cum infideli, aut hæretico, sed econtra infidelis cum Catholico. Adde hæreticum, cui fides sufficienter propolita est, posse absque peccato hanc disputationem suscipere, contingere enim potest hæreticum velle errores deserre, sed argumentis aliquibus firmis, sibi tamen vires efficacibus irgeri, quæ si viro docto proponantur, & ab eo solutio accipiat, errores deseret, & fidem amplectetur; poterit tunc ea intentione proponere, quia in hac propositione nihil aduersus fidem facit, sed potius in illius fauorem assumit medium, quo posse dubitationem conceptam expellere, sic Coninch. num. 142. finis. Tertio ex parte finis peccat, qui cum hæretico, vel infideli pertinaci de fide disputat, quia est disputatio otiosa, & nullus fructus, propter que dixit Paul. 2. ad Timothei. 2. Noli verbis contendere; ad nihil enim utile est, nisi ad seruandam audientiam, & ad Tit. 3. monet et Paulus, ut hæreticum post vnam, & secundam correptionem cautes, sciens quia subuersus est, qui huiusmodi est, vbi Tertullianus de præscript. cap. 16. aduertit non dixisse Apostolum post vnam disputationem, sed post vnam correptionem, quia disputatio cum illis locanda non est: eo quod ita subuersi sunt, & obstinati, ut sperari non possit reducendos esse: sed potius occasionem sumptuosæ irridendi fidem, & eius fundamenta firmè eludendi, ac alios pervertendi. Non enim, ut bene dixit Augustinus, lib. 3. contra Faustum, cap. 12. disputare amant hæretici, sed quoquomodo superare impudentissima pertinacia; hoc tamen, ut bene notat Chrylustom. homil. 6. super illa verba Pauli ad Tit. 3. intelligendum est de illis solis, de quibus apertam possumus ferre sententiam, certique sumus, quod quantalibet faciamus, eos nunquam ad veritatis viam reuocabimus. Aduertit tamen Sanchez num. 2. hanc disputationem cum his hæreticis esse solum per se veniale peccatum, sicut & alij actus otiosi. Idem docet Valent. illo punct. 4. concl. 1. in fine, & Suarez disp. 20. sect. 1. num. 13. Ex circumstantiis autem, & regulariter mortale erit, quia hæreticus disputans illo obstinato animo

multa peccata committit aduersus fidem, quæ ex charitate tenetur vitare, nisi ob aliquam causam grauem excusetur; & tunc iam disputatio licita erit etiam cum hæretico pertinaci. Causa autem grauis est, si hæc disputatio aliis prodest, & potest prodesse Catholicis, & hæreticis; Catholicos, illos in fide confirmando; hæreticos, eorum audaciam reprimendo, vel ad fidem conuertendo: quicumque ex his effectibus contingat est sufficiens honestare disputationem.

2. Ex parte disputantis licita est disputatio, si doctus sit, & nulla lege positua impeditus. Econtra illicita est disputatio, si caret scientia requisita, vel aliqua lege positua prohibetur. Et quidem, si caret scientia requisita, nemini est dubium illicitam esse disputationem, quia nocere multum potest, tum sibi, tum aliis. Quæ autem scientia necessaria sit, arbitrio prudentis relinquunt pro qualitate materie disputandæ, & personarum, quibuscum disputatur. Illud autem debet esse omnino certum, requiri illam scientiam, quæ & veritatem confirmare, & argumenta, quæ is, quo cum disputatur, proponere potest, possit facile dissoluere. Videtur colligi ex Paulo ad Tit. 1. vbi de Episcopo, cui munus conuincendi hæreticos incumbit, dicitur debere esse ita doctum, ut possit exhortari in doctrina sana, & eos qui contadicunt, arguere. sic Valent. 2. 2. disp. 1. quest. 10. p. 4. concl. 2. Suarez disp. 20. sect. 1. num. 8. Coninch. disp. 18. dub. 9. num. 140. & 141. notant non satis esse vt defendens fidem sciat argumenta sibi obiecta intelligere, & dissoluere; sed opus esse, vt possit ea ita soluere, vt audientes solutionem percipiant. Quapropter sæpe mediocriter doctus, & in his controuersis versatus, aptior est disputationi eo, qui mentem suam satis explicare non valet.

3. Rursus ex parte disputantis illicita est disputatio, si lege positua prohibetur: prohibentur autem lege positua non omnes personæ, sed solum laici. cap. quicumque, §. in hibemus quoque, de hæretico, in 6. Circa quam prohibitionem aduertit primò sub nomine laicorum non comprehendit clericos primæ tonsuræ, neque religiosos, laicos vulgari nomine vocatos, quia absolute laici non sunt, sed clerici nomine, & privilegio gaudent. sic Coninch. disp. 18. dub. 9. num. 145. Suarez disp. 20. sect. 1. num. 10. Sanchez lib. 2. in Decret. c. 6. num. 6. solum est difficultas, an si laicus doctus sit, eximatur ab hac prohibitione? Et quidem eximi censuit Caietanus 2. 2. quest. 10. art. 7. dub. 1. & ibi Bannes. Perr. de Ledelm. 2. rom. sum. tract. 1. cap. 5. conclus. 13. & reputat probabile Sanchez statim allegandus. Mouetur, quia cessat tunc finis legis, qui est defectus doctrinæ communiter in laicis contingens. Cæterum omnino tenendum est laicum quantumuis doctum, sub tali prohibitionem comprehendendi. Primò, quia laicus indoctus iure naturæ prohibitus erat disputare, sicut clericus indoctus. Ergo cum laico prohibetur disputatio, & non clerico, aliquid speciale laico interdicitur, quod aliis clericis licitum est; sed nihil speciale esset interdichum laico, si solum cum est indoctus, prohibetur disputatio. Ergo dicendum est omnem laicum siue doctum, siue indoctum, sub tali prohibitionem comprehendendi. Secundo si laicus doctus sub hac prohibitionem comprehensus non est, quilibet præsumere potest se sufficienti doctrina polleat, vt disputationem aggredietur, & sic prohibitio nullius esset momenti. Tertio laicus, quantumuis doctus, prædicandi munus assumere non potest. cap. cum ex iniuncto, cap. sicut in vno, de hæretico, in 6. Ergo neque etiam disputat. Ob eandem enim rationem vtrumque prohibetur, scilicet ob defectum scientiæ doctrinæ, & ob defectum scientiæ communiter in laicis contingentem. Quarto, quia nunquam in laico cessat finis legis, nam licet cesset defectus scientiæ in illo, quia tamen in aliis communiter non cessat, finis legis nunquam cessat. Non enim finis illius legis fuit defectus scientiæ cuiuslibet in particulari, sed defectus scientiæ generaliter contingens: qui finis semper perseuerat, etiam si vnus, vel alij scientiam sufficientem habeat. Ergo ob scientiam non excusatur laicus à prohibitionem. sic docent glossa in supradicto cap. quicumque. Dominic. & Franc. ibi. n. 1. Valent. 2. 2. disp. 1. quest. 10. punct. 4. conclus. 2. Azor tom. 1. lib. 8. institutionum moralium, cap. 26. q. 1. Sanchez plures referens, lib. 2. cap. 6. num. 5. Suarez disp. 20. sect. 1. num. 11. Coninch. disp. 18. dub. 9. num. 145. Si autem laicus hanc legem transgredietur, peccatum mortale committit: tum quia sub excommunicationis pœna prohibetur, tum quia est res gratis ad bonum fidei, & religionis ordinata & ad excusandos errores in doctrina, & occasiones fixæ, & turbationis, quæ facilius in disputatione laicorum timeri possunt: sic alios referens Sanchez lib. 2. cap. 6. num. 3. Emanuel Saa verbo fides, num. 3. Suarez disp. 20. sect. 1. num. 12. Pœna tamen excommunicationis transgressoribus imposita non est ipso iure, sed ferenda; quia textus vtrius verborum futuri temporis, scilicet imminetur: & ita tenet Sanchez, Suarez, Saa, Coninch. disp. 18. dub. 9. n. 145. & alij cum glossa in supradicto textu.

5. Limitanda est prohibitio primò, vt intelligatur de disputatione, quam vocant formalem, quæque assumitur ad persuadendam fidem his, qui firmi non sunt, non de disputatione solum materiali, qualis est, quæ honoris, & exercitij causa suscipitur, vt fit in scholis sic Caietan. 2. 2. quest. 10. art. 7. dub. 1. & 6. Bannes;

DE
ASTRO
ALAY
LII